

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Предмет: Извештај Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и испуњености услова кандидата и предложеног ментора за израду докторске дисертације

Одлукама Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 1090/ХИИ-3) од 27.05.2020. године и Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-02-316/28 од 10.06.2020. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја за оцену научне заснованости теме докторске дисертације под називом „Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана“ и испуњености услова кандидата **Марка Савићевића** и предложеног ментора **др Љиљане Максимовић**, редовног професора Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој, за израду докторске дисертације у следећем саставу:

1. **Др Милан Костић**, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој, председник Комисије;
2. **Др Снежана Радукић**, редовни професор Економског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Микроекономија, члан;
3. **Др Ненад Станишић**, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој.

На основу увида у достављену документацију Комисија подноси Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

Комисије о оцени научне заснованости теме и испуњености услова кандидата

1. Биографија кандидата Марка Савићевића

Кандидат Марко Савићевић је рођен 22. јула 1990. године у Ивањици. Основну школу и гимназију (општи смер) завршио је у Ивањици са одличним успехом. Школске 2009/2010. године уписао је Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Економија (модул Општа економија). Све испите предвиђене наставним планом и програмом Студијског програма/модула положио је до јула 2013. године, са просечном оценом 8,88 (осам и 88/100). Завршни рад под насловом *Индустријска политика Европске уније* одбранио је 4. септембра 2013. године, описном оценом „положио са похвалом“.

Мастер академске студије на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Економија (модул Општа економија), кандидат је уписао школске 2013/2014 године. Све испите предвиђене наставним планом Студијског програма/модула кандидат је положио са просечном оценом 9,40 (девет и 40/100). Мастер рад под насловом *Глобална конкурентска позиција и економски развој Србије у условима кризе* кандидат је одбранио 19. маја 2015. године.

Након завршетка мастер академских студија, кандидат Марко Савићевић уписује докторске академске студије школске 2015/2016 године на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Економија (модул Макроекономија). Тренутно је студент треће године докторских академских студија, са положених девет испита и просечном оценом 9,78 (девет и 78/100).

Менторска комисија у саставу проф. др Љиљана Максимовић (ментор) и проф. др Милан Костић (коментор), именована Одлуком Наставно-научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, прихватила је предлог докторске дисертације кандидата Марка Савићевића под насловом *Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана*. Октобра 2017. године кандидат је пред именованом Менторском комисијом успешно одбранио предлог докторске дисертације. Менторска комисија је том приликом потврдила да је кандидат на усменој јавној одбрани предлога докторске дисертације доказао да влада материјом коју је самостално обрадио и образложио научне закључке до којих је дошао.

Јуна 2018. године, кандидат Марко Савићевић је јавно пред Менторском комисијом одбранио прелиминарну верзију научног чланка под насловом *Да ли стране директне инвестиције утичу на извоз? Случај земаља Западног Балкана*.

Кандидат Марко Савићевић је током две школске године био ангажован као сарадник ван радног односа (демонстратор) на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу. Школске 2017/2018. године изабран је за демонстратора у извођењу наставе (вежбе) за ужу научну област Општа економија и привредни развој, наставни предмет *Теорија и анализа економске политике*. Такође, школске 2018/2019. године изабран је за демонстратора у извођењу наставе (вежбе) за ужу научну област Општа економија и привредни развој, наставни предмет *Национална економија*.

Кандидат је након завршетка мастер академских студија стицао искуство радом у приватном сектору. У предузећу ТРИЕМ из Ивањице био је запослен као административни референт и асистент директора, а у фирми СЦГМ из Крагујевца као референт продаје и анализе пословања.

Школске 2019/2020 кандидат Марко Савићевић је биран у звање истраживач-приправник. У текућој школској години изводи вежбе на наставним предметима *Национална економија и Економика природних и привредних ресурса*.

Служи се енглеским језиком, а поседује и DAAD сертификате о познавању немачког језика (A1 и A2 ниво). Такође, поседује знање рада на рачунару (активно коришћење Microsoft Office пакета, рад са CRM софтвером Salesforce, статистичким софтвером STATA).

2. Преглед научно-истраживачких резултата кандидата

Кандидат Марко Савићевић наводи да је у свом досадашњем научно-истраживачком раду објавио коауторски рад на међународном научном скупу:

Радови у категорији М33:

1. Durkalić, D., Savićević, M., Dimitrijević, M. (2016). Balance of trade and external debt of the Republic of Serbia. *4th International Scientific Conference EBM2016, November 9-10th, 2016, Kragujevac, Serbia*, p. 199-204. In Stojanović-Aleksić, V., *Contemporary Issues in economics, Business and Management*, ISBN: 978-86-6091-070-9, COBISS.SR-ID 228037132

Радови у категорији М51:

2. Savićević, M., Kostić M., (2020). *The Impact Analysis of Foreign Direct Investment on Export: the Case of the Western Balkan Countries*. *Economic Themes* 58(2): 171-186, DOI 10.2478/ethemes-2020-0010 (рад је у поступку објављивања)

Некатегорисани радови:

3. *Глобална конкурентска позиција и економски развој Србије у условима кризе* : Мастер рад / **Марко Савићевић** ; ментор Владимир Мићић – Крагујевац : [М . Савићевић], 2015. – 72 листа : УДК 330.101.54(497.11)(043.2)COBISS.SR-ID 513399132

3. **Научни приступ проблему предложеног нацрта докторске дисертације и процену научног доприноса крајњег исхода рада**

Кандидат **Марко Савићевић** поднео је Пријаву докторске дисертације под насловом „Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана“. Комисија за писање Извештаја је сагласна са предложеном темом докторске дисертације.

Достизање високог нивоа конкурентности постао је циљ како компанија тако и националних привреда. У савременим условима национална конкурентност се схвата као способност државе да достигне одрживе и високе стопе економског раста БДП по глави становника уз захтев да произведена добра и услуге задовољавају тест светског тржишта (OECD, 2011). У транзиционим земљама конкурентност се схвата у контексту укупног економског реструктурирања, које има за циљ изградњу привредне структуре која ће допринети економском расту, извозу и расту друштвеног благостања.

За земље Западног Балкана (ЗБ) питање конкурентности је уско повезано са процесима глобализације светске привреде и транзиције тих земаља у тржишне привреде. Сагласно том ставу, Petrakos (Petrakos, 2002) истиче да балканске земље могу да уче из искуства далеко успешнијих земаља Централне Европе.

Према ОЕЦД-у, глобализација је појам који се користи за описивање све интензивније интернационализације тржишта роба и услуга, производних средстава, финансијских система, конкуренције, компанија, технологије и индустрија широм света. Глобализација

иницира све већу мобилност радне снаге, капитала, идеја, информација, бржи трансфер технолошких иновација, бољу валоризацију природних и људских ресурса, експанзију мултинационалних компанија, све већу интеграцију и међузависност националних тржишта. Ови процеси стварају нов привредни и друштвени амбијент у коме националне државе настоје да искористе своје конкурентске предности и повећају животни стандард грађана.

Процес глобализације светске привреде наметнуо је националним државама задатак изградње повољног привредног амбијента за пословање компанија како би оне оствариле користи од несметаног протока робе, технологије, знања, капитала, и успешно конкурисале на глобалном тржишту. Тај процес је иницирао бројне научне дискусије и настанак радова који указују на значај јачања конкурентских предности компанија и земаља. У теоријским радовима и емпиријским анализама се сугерише да ће глобализација довести до веће конвергенције економских перформанси (укључујући и конкурентност) између отворенијих економија (Taner, Öncü & Çivi, 2006). Најпознатији економисти који су разрадили појам конкурентских предности су Портер (1985; 1990;) и Кругман (1996;), уз велики број других истраживача (Brown, 2002; Freeman & Nelson, 2003; Nurbel, 2007; Fagerberg, Knell & Srholec, 2007; Delgado & Ketels, 2012).

Паралелно са процесом глобализације, од деведесетих година двадесетог века текао је процес транзиције, тј. процес успостављања тржишне привреде у сада бившим социјалистичким привредама. Програм транзиције је налагао приватизацију државног (друштвеног) капитала, корпоративизацију, либерализацију трговине, институционалну реформу и успостављање парламентарне демократије. Основни циљ транзиције био је изградња тржишне привреде која ће бити способна да се успешно укључи у глобалне привредне токове и оствари конкурентске предности на глобалном тржишту.

Дискусије о међузависности процеса глобализације, транзиције и националне конкурентности интензивирани су крајем двадесетог и током прве две деценије двадесетог века. Питања, да ли глобализација доноси свим државама исте економске користи и како транзиција, односно радикална власничка и институционална реформа, утичу на економски напредак транзиционих земаља, произвела су велики број расправа, дискусија, научних радова и емпиријских анализа и довела до различитих, често и контрадикторних закључака (Bhandari, Heshmati (2006), Pearce (2006), Sachs (1998) Sheffield, Korotayev и Grinin (2013)).

Од почетка процеса транзиције 1989. године двадесетог века до данас прошло је три деценије. Један број земаља је успео да преброди транзициону кризу, успешно изврши процес приватизације и реструктурирања привреде, тако да су те земље постигле предтранзициони ниво бруто домаћег производа (БДП) већ почетком двадесетог века. Међутим, један број земаља, међу којима су и земље ЗБ, због бројних разлога (рат, санкције, бомбардовање, политичка нестабилност) нису успеле да окончају транзицију ни да се успешно укључе у процес глобализације светске привреде.

Глобализација и транзиција су процеси који су текли паралелно, како у случају земаља Централне и Источне Европе, тако и у случају земаља Западног Балкана. Оба процеса су се одвијала уз улазак транснационалних корпорација на тржиште транзиционих привреда путем страних директних инвестиција (СДИ). Владало је уверење да ће СДИ омогућити завршетак транзиције и обезбедити компанијама да се укључе у глобалне ланце снабдевања. Међутим, највећи део СДИ су биле аквизиције у процесу приватизације или brownfield инвестиције, а веома мали део њих је представљао изградњу потпуно нових капацитета

(greenfield инвестиције). СДИ су превасходно биле ресурсно и тржишно оријентисане. Највећи део СДИ био је усмерен у сектор неразмљивих производа и услуга, тако да нису имале значајан допринос индустријској производњи и извозу. Последица ове чињенице је нижи степен интегрисаности земаља ЗБ у глобалну економију, мерено учешћем извоза добара и услуга у БДП, што је очигледно уколико се врши поређење са земљама Централне и Источне Европе (Estrin&Uvalić, 2015). Савић (2010) наводи да се у досадашњој пракси показало да су земље које су примењивале стратегију привлачења извозно оријентисаних СДИ биле економски успешније, обезбеђујући висок темпо индустријског раста, запослености, извоза и конкурентности.

Прилив СДИ у земље у транзицији подстакао је бројне економисте да испитају како оне утичу на економски раст и извозне перформансе земаља примаоца СДИ. Истраживања до 2002. године је сумирао Lipsey (Lipsey, 2002) и закључио да СДИ нису утицале на привредни раст земаља примаоца. Менцингер (Mencinger, 2003) је истражио однос између СДИ и економског раста у осам земаља у транзицији у периоду 1994-2001. године, које су у то време биле кандидати за чланство у ЕУ и закључио да је постојао статистички значајан негативан каузални однос између СДИ и економског раста. Максимовић, анализирајући утицај СДИ на економски раст земаља ЗБ за период 2004-2013. године, показала је да не постоји значајна статистичка веза између токова СДИ и економског раста тих земаља (Максимовић, 2015).

Земље ЗБ, које су у процесу закаснеле транзиције, не успевају да искористе могућности које са собом доноси глобализација и уклањање баријера слободном протоку капитала, технологије, знања, људи и информација. И поред уласка СДИ у ове земље, оне нису успеле да значајније унапреде технолошки ниво производње и конкурентност својих привреда. Питања која се постављају су следећа: У којој мери је недовршена транзиција утицала на конкурентност привреда земаља Западног Балкана? У којој мери је процес глобализације и улазак СДИ транснационалних корпорација у земље Западног Балкана утицао на конкурентност њихових привреда? У извесном степену ова питања се преплићу, јер владе транзиционих земаља су сматрале да ће СДИ истовремено омогућити окончање процеса транзиције и укључивање транзиционих привреда у глобалне инвестиционе и трговинске токове. Међутим, питање транзиције је ширег опсега, јер поред приватизације укључује и институционалну реформу, реструктурирање јавног сектора, индустријску политику и шири контекст макроекономских перформанси.

Кључне препреке на путу повећања конкурентности земаља ЗБ биле су неуспешне приватизације које су довеле до затварања или девастирања производних капацитета. Владе земаља ЗБ настојале су да обезбеде што већи прилив СДИ верујући да ће оне надоместити домаћу штедњу, покренути реструктурирање привреде и подизање технолошког нивоа производње (Froot, 1993; Gugler&Dunning, 2008; Lall&Narula, 2004; Melnyk,Kubatko&Pysarenko, 2014). Међутим, СДИ су у случају земаља ЗБ превасходно биле вођене јефтиним ресурсима и куповином тржишта и доминантно су улагане у сектор услуга.

У бројним економским анализама које се баве транзицијом, економским растом, глобализацијом и конкурентношћу земаља, користе се различити композитни индекси (транзициони индикатори, глобални индекс конкурентности, индекс транснационализације, индекс глобализације, индекс индустријских перформанси), како би се оценили фактори који детерминишу те економске феномене. Разматрање најважнијих детерминанти транзиције, глобализације и конкурентности определило је и предмет истраживања ове дисертације.

Имајући у виду значај процеса транзиције и глобализације за конкурентност земаља Западног Балкана, **предмет истраживања** докторске дисертације јесте теоријско разматрање и емпиријско утврђивање ефеката транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана током прве две деценије XXI века.

Сагласно дефинисаној теми докторске дисертације, образложеном проблемском подручју и опредељеном предмету истраживања, одређују се **два основна циља истраживања**.

Први основни циљ истраживања докторске дисертације је испитивање ефеката транзиције на конкурентност земаља Западног Балкана.

Други основни циљ истраживања дисертације је испитивање ефеката глобализације на конкурентности земаља Западног Балкана. У складу са утврђеним основним циљевима истраживања, може се поставити више изведених циљева.

У односу на **први циљ** истраживања могу се поставити три изведена циља. **Први** је валоризација ефеката транзиције, мерених преко учешћа СДИ у БДП-у, на конкурентност која се сагледава преко стопе економског раста, односно кретања БДП-а. **Други** је оцена ефеката транзиције, сагледаних преко ЕБРД-овог транзиционог индикатора, на конкурентност која се утврђује преко стопе раста БДП-а по глави становника. **Трећи** изведени циљ је оцена ефеката транзиције, сагледаних преко индекса индустријских перформанси (CIP – Competitive Industrial Performance Index), на конкурентност која се мери растом БДП по глави становника.

У односу на **други циљ истраживања** могу се одредити следећи изведени циљеви: **четврти** изведени циљ дисертације је валоризација ефеката глобализације, мерене преко прилива СДИ, на конкурентност која се мери преко кретања извоза у БДП-у. **Пети** изведени циљ дисертације је оцена ефеката глобализације, сагледаних преко КОФ индекса глобализације (Swiss Economic Institute) на раст конкурентности земаља Западног Балкана, мерене помоћу Глобалног индекса конкурентности (GCI- Global Competitiveness Index).

Сходно дефинисаној теми докторске дисертације, образложеном проблемском подручју, опредељеном предмету истраживања и постављеним циљевима, биће формулисане следеће хипотезе.

Хипотеза 1: Недовршене транзиционе реформе имају негативан утицај на конкурентност земаља Западног Балкана.

Хипотеза 1.1.: Напредак у процесу транзиције, мерен учешћем СДИ у БДП-у, има статистички значајан утицај на раст конкурентности земаља Западног Балкана која се мери преко стопе раста БДП-а.

Хипотеза 1.2.: Напредак у процесу транзиције који се мери путем транзиционих индикатора ЕБРД-а, има статистички значајан утицај на конкурентност економија Западног Балкана, мереној преко раста БДП-а по глави становника.

Хипотеза 1.3. Квалитет транзиционог напретка који се мери преко индекса индустријских перформанси (CIP), има статистички значајан утицај на конкурентност економија Западног Балкана, мереној преко раста БДП-а по глави становника.

Хипотеза 2: Низак степен интегрисаности привреда земаља Западног Балкана у глобалне економске токове има значајан негативан утицај на ниво конкурентности земаља Западног Балкана.

Хипотеза 2.1. Ниво укључености привреда земаља Западног Балкана у глобалне економске токове, мерен преко укупног прилива СДИ, има статистички значајан утицај на ниво конкурентности тих земаља, мерен преко оствареног извоза тих земаља.

Хипотеза 2.2. Степен укључености у глобалне токове привреда земаља Западног Балкана, мерен преко вредности КОФ индекса глобализације, има статистички значајан утицај на ниво конкурентности тих земаља, мерен преко Глобалног индекса конкурентности (GCI).

Комисија за писање Извештаја је сагласна са предложеним насловом дисертације, дефинисаним предметом истраживања, циљевима истраживања и истраживачким хипотезама. Комисија за писање Извештаја сматра да је кандидат пружио детаљан и јасан преглед стања у области истраживања и указао на повезаност процеса транзиције и глобализације и конкурентности привреда Западног Балкана, што указује на његову упућеност у саму тему докторске дисертације.

На основу претходно одређеног проблемског подручја, утврђених циљева истраживања и формулисаних хипотеза, кандидат је предлажио следећу оквирну структуру дисертације, која поред уводног и закључног дела, садржи и четири логички повезане целине.

УВОД

І ДЕО КОНЦЕПТИ КОНКУРЕНТНОСТИ

1. Појмовно одређење конкурентности
 - 1.1. Анализа конкурентности на микроекономском нивоу
 - 1.2. Анализа конкурентности на макроекономском нивоу
2. Класичне и неокласичне теорије конкурентности
 - 2.1. Теорија апсолутних предности
 - 2.2. Теорија компаративних предности
 - 2.3. Теорија реципрочне тражње
 - 2.4. Модел компаративних предности – Хекшер-Олин-Самјуелсонов модел
3. Савремене теорије конкурентности
 - 3.1. Теорија конкурентских предности
4. Фактори конкурентности националних привреда у условима глобализације
 - 1.1. Еволуција теоријског и емпиријског оквира мерења конкурентности у условима глобализације
 - 1.2. Ограничења глобалног индекса конкурентности Светског економског форума
 - 1.3. Конкурентност земаља Западног Балкана према Извештају Светског економског форума за период 2005-2019

II ДЕО

ТРАНЗИЦИОНИ ПРОЦЕСИ У ЗЕМЉАМА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА И ПРОМЕНА ПРИВРЕДНЕ СТРУКТУРЕ

1. Карактеристике програма транзиције
 - 1.1. Елементи процеса транзиције
 - 1.2. Одрживост развоја током процеса транзиције
 - 1.3. Значај процеса транзиције за конкурентски положај земаља Западног Балкана – контроверзе
2. Макроекономске перформансе земаља Западног Балкана у периоду 2005-2019
3. Динамика БДП-а и секторска структура БДП-а земаља Западног Балкана у периоду 2005-2019
4. Динамика индустријске производње земаља Западног Балкана у периоду 2005-2019
5. Деиндустријализација привреде земаља Западног Балкана у транзиционом периоду
6. Индекс индустријских перформанси земаља Западног Балкана за период 2005-2019

III ДЕО

ПРОЦЕС ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ ПРИВРЕДА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

1. Транснационализација привреда земаља Западног Балкана
2. Стратегије мултинационалних компанија у региону Балкана
3. Прилив СДИ у земљама Западног Балкана у периоду 2005-2019
4. Секторска и географска дистрибуција прилива СДИ у земљама Западног Балкана
5. Контроверзе о односу СДИ и економског раста

IV ДЕО

ЕМПИРИЈСКА АНАЛИЗА ЕФЕКТА ТРАНЗИЦИЈЕ И ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ НА КОНКУРЕНТНОСТ ЗЕМАЉА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

1. Уводне напомене о истраживању
2. Предмет и циљ истраживања
3. Извори података и конципирање истраживачког модела
 - 3.1. Истраживачке хипотезе
 - 3.2. Методологија истраживања
 - 3.3. Одређивање метода емпиријског истраживања
4. Резултати емпиријског истраживања и интерпретација добијених резултата
 - 4.1. Испитивање утицаја СДИ на стопу раста БДП-а
 - 4.2. Испитивање односа транзиционих индикатора ЕБРД-а и раста БДП-а по глави становника
 - 4.3. Испитивање односа индекса индустријских перформанси и раста БДП-а по глави становника
 - 4.4. Испитивање утицаја прилива СДИ на кретање извоза (учешће извоза у БДП-у) у земаљама Западног Балкана
 - 4.5. Валоризација ефеката глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана помоћу Индекса глобализације (КОФ) и Глобалног индекса конкурентности (ГИК)
5. Ограничења истраживања
6. Препоруке и правци будућег истраживања

ЗАКЉУЧАК

ЛИТЕРАТУРА

ПРИЛОЗИ

Први део докторске дисертације који носи назив „**Концепти конкурентности**“ бавиће се појмовним одређењем конкурентности на микроекономском и макроекономском нивоу. У овом делу дисертације биће представљене класичне и неокласичне теорије конкурентности као и савремени теоријски концепти. У последњем сегменту овог дела дисертације посебна пажња биће усмерена на анализу фактора конкурентности националних привреда у условима глобализације. У склопу овог дела рада размотриће се начини мерења конкурентности, са посебним освртом на Глобални индекс конкурентности Светског економског форума и његова ограничења. Такође, биће представљени и анализирани резултати конкурентности који се презентују у Извештајима Светског економског форума за земље Западног Балкана, за временски период 2005-2019. године.

Други део докторске дисертације, под насловом „**Транзициони процеси у земљама Западног Балкана и промена привредне структуре**“, бавиће се анализом основних карактеристика процеса транзиције, са посебним акцентом на вредновање кључних елемената транзиционог програма и претпоставки одрживог развоја током транзиције. Затим ће бити анализирани макроекономски агрегати и перформансе земаља региона. Посебна пажња у оквиру другог дела дисертације биће посвећена динамици раста и секторској структури бруто домаћег производа, у временском периоду 2005-2019. године, као и динамици индустријске производње у истом временском раздобљу. Акценат ће бити на објашњењу најзначајнијег проблема са којим се суочавају земље Западног Балкана у процесу транзиције – *деиндустријализације*. У последњем сегменту другог дела дисертације биће презентован Индекс индустријских перформанси и указаће се на значај појединих одредница тог индекса на повећање глобалне конкурентности националних економија.

Трећи део докторске дисертације, под насловом „**Процес глобализације привреда Западног Балкана**“, бави се актуелним питањима транснационализације и стратегије мултинационалних корпорација, које су главни промотери и СДИ и глобализације. Затим, у трећем сегменту детаљно ће бити анализиран прилив СДИ у земаље ЗБ у периоду 2005-2019. године. У оквиру четвртог сегмента овог дела дисертације анализира се секторска и географска дистрибуција СДИ у пет земаља Западног Балкана: Албанији, Босни и Херцеговини, Северној Македонији, Србији и Црној Гори. Последњи сегмент се бави контроверзама о утицају СДИ на економски раст.

У четвртом делу докторске дисертације који носи назив „**Емпиријска анализа ефеката транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана**“ биће спроведено истраживање које треба да нам пружи реалну слику о ефекатима транзиционих реформи на привредни раст и конкурентност у посматраном региону, као и ефектима глобализације на унапређење међународне конкурентности економија Западног Балкана. Након образлагања предмета и циља истраживања, извора података и конципирања модела истраживања, биће представљени и интерпретирани резултати истраживања. Добијени резултати треба да пруже као прво; основу за утврђивање економских ефеката транзиције сагледаних преко транзиционих индикатора, учешћа СДИ у БДП-у и индекса индустријских перформанси на конкурентност земаља ЗБ; као друго, да се сагледају ефекти глобализације, који се испитују преко прилива СДИ и КОФ индекса глобализације, на ниво конкурентности земаља Западног Балкана. Оваква анализа треба да пружи резултате који ће указати на

неискоришћене могућности процеса транзиције и глобализације у подстицању конкурентности земаља ЗБ. Добијени резултати могу бити основа за будућа истраживања и за конципирање ефикаснијих економских мера. Такође, у оквиру овог дела дисертације биће размотрена ограничења и дате препоруке и правци за будућа истраживања.

Кандидат је навео и прелиминарни списак литературе коју ће користити:

1. Антевски, М. (2009). Развојни потенцијал страних директних инвестиција: компаративна међународна искуства. *Међународни проблеми*, Vol. 61, No. 1-2, стр. 48-73.
2. Антевски, М. (2009). Светска економска криза и њен утицај на привреду Србије. *Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет, Крагујевац, Економски хоризонти*, 12, (1).
3. Бошњак, М. (2005). Конкурентност и развој као полуге европске перспективе Србије. *Економски анали*, Београд, бр. 166, стр. 129-148.
4. Веселиновић, П. (2004), Утицај страних директних инвестиција на развој националне економије. *Економски хоризонти, Економски факултет, Крагујевац, Vol. 6, No. 1*, стр. 29-43.
5. Веселиновић, П. (2014). Извозни потенцијал привреде Србије у новим глобалним условима. *Стање и перспективеекономско-финансијских односа Србије са иностранством*, Научно друштво економиста Србије (НДЕС) са Академијом економских наука (АЕН) и Економског факултета у Београду, Београд, стр. 63-82.
6. Веселиновић, П. (2017). Кључни аспекти реструктурирања привреде Републике Србије. Из Лековић, В. *Институционалне промене као детерминанта привредног развоја Србије. Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет, Крагујевац*.
7. Вујовић, Д. (2008). Изазови интегрисања пословних и националних (глобалних) аспеката конкурентности. *Милочерски економски развојни форум „Транзиција и после у региону некадашње Југославије“*, Београд: Факултет за економију, финансије и администрацију ФЕФА, Универзитет Сингидунум, стр. 1-20.
8. Глигорић, М. (2016). Допринос СДИ извозу Централно-источних земаља ЕУ у контексту привредног развоја и извозних могућности Србије. *Стране директне инвестиције и привредни раст у Србији, Научно друштво економиста Србије и Економски факултет Универзитета у Београду, Београд*.
9. Дашић, Б. (2011). Стране директне инвестиције као показатељ регионалних неравномерности у Србији и могућности њихове ефикане алокације. *Економски хоризонти*, Економски факултет, Крагујевац, Vol. 13, No. 1, стр. 27-42.
10. Дробњак, Ј. (2013). *Стране директне инвестиције – инструменти експлоатације. Макроекономија – Економске анализе, Србија, окружење, и међународна економија (<https://www.makroekonomija.org/strane-direktne-investicije/strane-direktne-investicije-instrumenti-eksploatacije/>)*.
11. Дугалић, В. (2017). Стране директне инвестиције – трендови и очекивања. *Банкарство*, Вол. 46, бр. 3.
12. Ђуричин, Д. (2006). Може ли привреда да оствари одрживи развој 2012. Године?. *Економика предузећа*, Вол. 54, Бр. 5-6., стр. 209-223.

13. Јанковић, Н., Станишић, Н. (2013). Дефицит текућег биланса као ограничавајући фактор привредног развоја Републике Србије. *Институционалне промене као детерминанта привредног развоја Србије*, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац, стр. 225-242.
14. Капор, П. (2011), Ефикасност система подстицања страних директних инвестиција у Србији. *Положај и перспективе Србије у европској и светској привреди*, НДЕС, Економски факултет, Београд, стр. 127-146.
15. Ковачевић, М. (2002). *Међународна трговина*. Универзитет у Београду, Економски факултет, Београд.
16. Ковачевић, Р. (2004). Стране директне инвестиције у Евро зони и њихов утицај на привредни раст. *Економска мисао*, 37, (1-2), стр. 28-55.
17. Ковачевић, Р. (2006). Могућности и ограничења пораста извоза као фактор платног биланса Србије. *Институт за међународну политику и привреду*. Београд, *Међународни проблеми*, VolLVIII, No. 4, стр. 492-512.
18. Ковачевић, Р. (2010). *Међународне финансије – прво издање*. Центар за издавачку делатност Економског факултета у Београду, Београд.
19. Ковачевић, Р. (2016). Стране директне инвестиције (СДИ) као фактор стабилизације платног биланса Србије. *Стране директне инвестиције и привредни раст у Србији*, *Научно друштво економиста Србије и Економски факултет Универзитета у Београду*, Београд.
20. Лековић, В. (1999). Глобализација светске привреде – кључни фактори и носиоци, *Економски хоризонти*, Крагујевац, бр. 1 (1-2).
21. Максимовић, Љ. (2012). Системска ограничења конкурентности привреде Србије. *Економски хоризонти*, Економски факултет, Крагујевац, Vol. 14, бр. 2, стр. 99-109.
22. Максимовић, Љ. (2015). Утицај страних директних инвестиција на економски раст земаља Западног Балкана. *Институционалне промене као детерминанта привредног развоја Србије*, Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет, Крагујевац.
23. Малинић, С. (2009). *Иностранни капитал као фактор развоја земаља у транзицији*. Научни скуп са међународним учешћем. Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет, Крагујевац.
24. Маџар, Љ. (2010). Пустоловине умереног раста: стари и нови модел – ка још једној макроекономској химери. *Економско-социјална структура Србије – учинак прве деценије транзиције*. Економски факултет Универзитета у Београду, Београд, стр. 11-72.
25. Маџар, Љ. (2016). Стране директне инвестиције и привредни раст у Србији. *Стране инвестиције у економској политици Србије*, *Научно друштво економиста Србије са Академијом економских наука и Економски факултет у Београду*, Београд.
26. Миловановић, Г., Веселиновић, П. (2009). *Глобализација и транзиција*. Универзитета у Крагујевцу, Економски факултет, Крагујевац.
27. Мићић, В. (2011). *Ефекти својинске трансформације на конкурентност привреде Србије*. Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевац
28. Мићић, В. (2011). Узроци и начин решавања економске кризе у Србији. *Школа бизниса*, Нови Сад, бр. 3, стр. 11-23.

29. Мићић, В. (2017). Економски развој Републике Србије детерминисан секторском структуром привреде. *Економски хоризонти, Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет*, Крагујевац, Вол. 19, бр. 1.
30. Мићић, В., Јанковић, Н. (2017). Инвестиције у прерађивачкој индустрији Србије. *Банкарство, 2017, Вол. 46, бр. 4.*
31. Портер, М. (2008). *О конкуренцији*. Београд: Факултет за економију, финансије и администрацију.
32. Редепагић, С., Бараха, И., Ђуричин, С. (2011). Препоруке за унапређење пословног окружења у циљу интензивнијег привлачења страних директних инвестиција и привредног развоја Републике Србије. *Први међународни научни скуп о економском развоју и животном стандарду, ЕДАСОЛ*. Бања Лука.
33. Ристић, Б., Танасковић, С. (2012). Колико смо стварно (не)конкурентни: Проблеми мерења Глобалног индекса конкурентности на примеру Србије. *Привреда Србије у другом таласу кризе: изгледи за 2012*. Научно друштво економиста Србије (НДЕС) са Академијом економских наука (АЕН) и Економски факултет у Београду, Београд, стр. 107-123.
34. Савић, Љ. (2010). Реиндустријализација као основа новог модела развоја. *Економски факултет Универзитета у Београду*, Београд.
35. Стаменковић, С., Ковачевић, М. (2016). Динамика БДП, инвестиција и страних директних инвестиција (СДИ) у Србији по избијању светске економске кризе. *Стране инвестиције у економској политици Србије, Научно друштво економиста Србије са Академијом економских наука и Економски факултет у Београду*, Београд.
36. Стојадиновић-Јовановић, С. (2007). *Транснационализација међународне трговине*. Прометеј, Земун.
37. Стојадиновић-Јовановић, С. (2008). Глобални токови страних директних инвестиција. *Иностранни капитал као фактор развоја земаља у транзицији, Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет*, Крагујевац.
38. Цветановић, С., Младеновић, И. (2012). Основна ограничења модела финансирања привредног развоја Србије. *Институционалне промене као детерминанта привредног развоја Србије, Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет*, Крагујевац.
39. Bhandari, K., A., Heshmati, A. (2005). Measurement of globalization and its variations among countries regions and over time. *Discussion Paper Series, No. 1578*, p. 1-16.
40. Botrić, V., Broz, T. (2016). Competitiveness, trade with EU and labour markets: challenges for the Western Balkan. *South East European Journal of Economics and Business, Volume 11, no. 1.*, p. 21.
41. Botrić, V. (2010). Foreign direct investment in the Western Balkans: Privatization, Institutional Change and Banking Sector Dominance. *Economic Annals, Vol. LV, No. 187*, p. 7-30.
42. Brown, W. B. (2002). Market segmentation and international competitiveness : trade theory and practice reexamined. *Nebraska Journal of Economics and Business, Summer 72, Vol. 11, Issue 3*, p. 33-48.
43. Buckley P. J., Pass, C. L., Prescott, K. (1988). Measures of International Competitiveness : A critical survey. *Journal of Marketing Management, Vol. 4, No. 2*, p. 175-200.
44. Cooper, R. A., Hartley, K. (1971). Competitiveness of Exports: A Micro-Level Approach – A Comment. *Oxford University Press, The Economic Journal, Vol. 81, No. 324*, p. 925-927.

45. Delgado, M., Ketels, H. M. C. (2012). The Determinants of National Competitiveness. *National Bureau of Economic Research, Working paper series, No. 18249*.
46. Dunning H. J. (2006). Towards a new paradigm of development: implications for the determinants of international business activity. *Transnational Corporations, Vol. 15, No. 1*, p. 173-228.
47. Đogo, M., Stanišić, N. (2016). Is the Global Competitiveness Report the right measure of macroeconomic competitiveness. *Zbornik radova, Ekonomski fakultet, Rijeka, Vol. 34. no. 1*, p. 91-117.
48. EBRD. Transition indicators. *official site*.
49. Economy Watch – follow the money. *official site (http://www.economywatch.com)*.
50. Edlin, A., Farrell, J. (2011). Freedom to Trade and the Competitive Process. *Berkeley Program in Law and Economics, Working Paper Series*, p. 9.
51. Estrin, S., Uvalić, M. (2013). Foreign Direct Investment in the Western Balkan: What role has it played during transition?. *Comparative Economic Studies, Volume 58, Issue 3*, p. 455-483.
52. European Commission. (2016). Towards an FDI Attractiveness Scoreboard. *Directorate - General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, Ref. Ares (2016)2611797*.
53. EUROSTAT – European Commission. *official site*.
54. Fagerberg, J., Knell, M., Srholec, M. (2007). The Competitiveness of Nations : Why Some Countries Prosper While Others Fall Behind. *World Development, Elsevier, Vol. 35(10)*, p. 1595-1620.
55. Farole, T., Gulherme Reis, J., Wagle, S. (2010). Analyzing Trade Competitiveness – A Diagnostics Approach. Policy Research Working Paper. *The World Bank, Poverty Reduction and Economic Management Network, International Trade Department*, p. 1-20.
56. Faux, J. (1997). Is there a good measure of competitiveness? *Institute for International Economies, Chapter 7*, p. 95-113.
57. Flachenecker, F. (2017). The causal impact of material productivity on macroeconomic competitiveness in the European Union. *Springer, Environ Econ Policy Stud, Research article*, p. 17-46.
58. Freeman, M., Nelson, S. (2003). Economic Competitiveness is Vital in the 21th Century. *International City-County Management Association. Public Management, Vol. 85, Issue 1*, p. 22-27.
59. Froot, K. A. (1993). Introduction to "Foreign Direct Investment". *University of Chicago Press, ISBN: 0-226-26621-4*.
60. Gugler, P., Dunning, J. H. (2008). Foreign direct investment, Location and Competitiveness. *Progress in International Business Research. European International Business Academy. Vol. 2, 1st ed. Amsterdam : JAI Press Inc*.
61. Haan, J., Lundstrom, S., Sturm, J.E. (2006). Market-oriented institutions and policies and economic growth: a critical survey. *Journal of Economic Surveys, Vol, 20, No. 2*, p. 157-191.
62. Hartwell, A. C. (2017). If You're Going Through Hell, Keep Going: Nonlinear Effects of Financial Liberalization in Transition Economies. *Emerging Markets Finance & Trade, Vol. 53, No. 1*, p. 250–275.
63. International Monetary Fund. IMF. *official site*.

64. International Monetary Fund. IMF Annual Report 2018. *Building a Shared Future*, 700 19th Street, Washington, DC, USA.
65. Jelili, B. R. (2019). *A Global Foreign Direct Investment Country Attractiveness Index – The 2018. Index*. GFICA.
66. Jirasavetakul, F. L-B., Rahman, J. (2018). Foreign Direct Investment in New Member States of the EU and Western Balkans: Taking Stock and Assessing Prospects. *IMF Working Paper, European Department, WP/18/187*.
67. Kapler, K., J. (2007). The Theory of the Firm, the Theory of Competition and the Transnational Corporation. *Competition & Change, Vol. 11, No. 4.*, p. 287-306.
68. Krugman, R. P. (1996). Making sense of the competitiveness debate. *Oxford Review of economic policy limited, Vol. 12., No. 3*, p. 17-18.
69. Lall, S. (2003). Industrial success and failure in a globalizing world. *The Southeast European Journal of Economics and development*, p. 93-117.
70. Lall, S., Narula, R. (2004). Foreign direct investment and its role in economic development: Do we need a new agenda? *The European Journal of Development Research*, 16 (3).
71. Laudicina, A. P., Peterson, R. E., McCaffrey, C. R. (2019). Facing a Growing Paradox. *The 2019 A.T. Kearney Foreign Direct Investment Confidence Index®*, ATKearney – Global Business Policy Council.
72. Maksimović, Lj., Radosavljević, G. (2015). The Impact of Foreign Direct Investments on the Economic Growth of Advanced Transition Countries. *Cracow University of Economics*.
73. Malizia, E. E. (1996). Two Strategic Paths to Competitiveness. *American Economic Development Council, Economic Development Review*, p. 7-9.
74. Melnyk, L., Kubatko, O., Pysarenko, S. (2014). The impact of foreign direct investment on economic growth: case of post communism transition economies. *Problems and Perspectives in Management, Volume 12, Issue 1*.
75. Mencinger, J. (2003). Does Foreign Direct Investment Always Enhance Economic Growth? *Kyklos, Vol. 56, No. 4*, p. 491-508.
76. Nurbel, A. (2007). The Global Competitiveness of The Nation : A Conceptual Discussion. *Journal of Business & Economics Research, Vol. 5, No. 10*, p. 63-72.
77. Özdemir, D. (2014). Economic growth and financial liberalization in the EU accession countries. *Applied Economics Letters, Vol. 21, No. 15*, p. 1036-1044.
78. Paul, J., Singh, G. (2017). The 45 years of foreign direct investment research: Approaches, advances and analytical areas. *The World Economy – Wiley online library*.
79. Pearce, R. (2006). Globalization and development: an international business strategy approach. *Transnational Corporations, Vol. 15, No. 1*, p. 39-74.
80. Petrakos, G. (2002). The Balkans in the new European economic space: Problems of adjustment and policies of development. *Eastern European Economics, Vol. 40, No. 4*, p. 6-30.
81. Porter, E. M. (1985). Competitive advantage. *The Free Press. A Division of Macmillan, Inc., New York*.
82. Radenković, I. (2015). Foreign direct investment in Serbia. *Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Euro*.
83. Sachs, J., (1998). International Economics: Unlocking the Mysteries of Globalization. *Foreign Policy*, p. 97-111.

84. Savić, Lj. (2010). Export-oriented Industrialization as the Base of the New Model of Development. *Economic Themes, Faculty of Economics Niš*, p. 315-330.
85. Schuller, B-J., Lidbom, M. (2009). Competitiveness of Nations in the Global Economy. Is Europe Internationally Competitive?. *Economics & Management*, p. 934-939.
86. Sheffield, J., Korotayev, A., Grinin, L. (2013). *Globalization – Yesterday, Today and Tomorrow*. Emergent Publications. USA: 3810 N 188th Ave, Litchfield Park, AZ 85340.
87. Sliburyte, L. (2011). Adaptation to globalization process in european transition economies. *Economics and Management, Kaunas University of technology, Ekonomika IR Vadyba, No. 16*, p. 404-410.
88. Smith, J., A. (2010). The competitive advantage of nations: Is Porter's Diamond Framework a new theory that explains the international competitiveness of countries?. *Southern African Business Review Vol. 14, No 1.*, p. 105-130.
89. Sommers, J., Bērziņš, J. (2011). From the Baltic to the Balkans: Market Reform and Economic Crisis, Within: Dale, G. (2011). *First the Transition, Then the Crash: Eastern Europe in the 2000s*. London: Pluto Press.
90. Sorin-George, T., Paul, M. (2008). Competitiveness in the age of globalization. The case of Romania. *Annals of the University of Oradea: Economic Science, Vol. 2, Issue 1*, p. 507-511.
91. Strandskov, J. (2006). Sources of competitive advantages and business performance. *Journal of Business Economics and Management, Vol. VII, No 3.*, p. 119-129.
92. Stewart, B. D., McAuley, A. (1999). The Effects of Export Stimulation: Implications for Export Performance. *Journal of Marketing Management, Vol 15, No. 6*, p. 505-518.
93. Suranović, S. (2010). International Economics: Theory and Policy. *Saylor Foundation*, p. 176-267.
94. Svetličić, M., Kunčić, A. (2013). FDI, the Crisis and Competitiveness of Transition Economies. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies, Vol. 15, No. 3*, p. 260–279.
95. Taner, B., Öncü, S., Çivi, E. (2006). The relationship between international trade and national competitiveness. *Manisa: Faculty of Economics and Business Administration*, p. 371-383..
96. Tanwar, R. (2013). Porter's Generic Competitive Strategies. *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM), Volume 15, Issue 1*, p. 11-17.
97. Todaro, P. M., Smith, C. S. (2006). *Ekonomski razvoj – deveto izdanje*. TKD Šahinpašić, Sarajevo.
98. The Heritage Foundation. Index of Economic Freedom. *official site*.
99. Trading Economics. *official site (https://tradingeconomics.com)*.
100. UNCTAD. (2011). The World Investment Report. UN, New York and Geneva.
101. UNCTAD. (2013). The World Investment Report. UN, New York and Geneva.
102. UNCTAD. (2014). The World Investment Report. UN, New York and Geneva.
103. UNCTAD. (2016). The World Investment Report. UN, New York and Geneva.
104. United Nations. (2006). Transnational Corporations. *United Nations Conference on Trade and Development Division on Investment, Technology and Enterprise Development, Volume 15, No. 1*, April 2006.
105. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2018). World Investment Report, WIR 2018. *INVESTMENT AND NEW INDUSTRIAL POLICIES, United Nations, New York and Geneva*.

106. Unković, M. (2014). *Konkurentnost privrede*. HERAedu, Beograd.
107. UsAid. (2016). *Why did we invest in Serbia, Belgrade*.
108. Vujović, D. (2006). Održivost rasta i razvoja tokom tranzicije. *Ekonomika preduzeća, Vol. 54, No. 5-6.*, str. 224-233.
109. World Bank. *official site* (<http://www.worldbank.org>).
110. World Economic Forum. (2010). *The Global Competitiveness Report 2009-2010*. WEF. Switzerland, Geneva.
111. World Economic Forum. (2011). *The Global Competitiveness Report 2010-2011*. WEF. Switzerland, Geneva.
112. World Economic Forum. (2012). *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. WEF. Switzerland, Geneva.
113. World Economic Forum. (2013). *The Global Competitiveness Report 2012-2013*. WEF. Switzerland, Geneva.
114. World Economic Forum. (2014). *The Global Competitiveness Report 2013-2014*. WEF. Switzerland, Geneva.
115. World Economic Forum. (2015). *The Global Competitiveness Report 2014-2015*. WEF. Switzerland, Geneva.
116. World Economic Forum. (2016). *The Global Competitiveness Report 2015-2016*. WEF. Switzerland, Geneva.
117. Zadek, S., McGillivray, A. (2008). Responsible Competitiveness – Making Sustainability Count in Global Markets. *Spotlight. Harvard International Review, Summer 2008*, p. 72-77.
118. Zinnes, C., Eilat, Y., Sachs, J. (2001). Benchmarking competitiveness in transition economies. *Blackwell Publishers, Oxford. Economics of Transition, Volume 9, Issue 2*, p. 315-353.

4. Мера у којој образложење предмета, метода и циља уверљиво упућује да је предложена тема од значаја за развој науке

Образлагањем теме докторске дисертације, кандидат на јасан и недвосмислен начин презентира предмет истраживања. Указујући на бројне теоријске и емпиријске проблеме који се јављају у вези са дефинисаним предметом истраживања, кандидат Марко Савићевић дефинише јасне циљеве истраживања. На основу постављеног предмета истраживања и дефинисаних циљева, постављене су и релевантне истраживачке хипотезе које ће кандидат тестирати.

У складу са опредељеним проблемским подручјем истраживања, дефинисаним циљевима, формулисаним хипотезама и предложеном методологијом, од докторске дисертације се очекују резултати који ће допринети разумевању и прецизној валоризацији ефеката транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана. Очекује се да резултати идентификују позитивне и негативне ефекте транзиције и глобализације на конкурентност земаља Западног Балкана и укажу на ограничења која треба отклонити како би се побољшала конкурентност тих земаља и животни стандард становништва. Од докторске дисертације се очекује да покаже:

У односу на *прву хипотезу*, да земље Западног Балкана остварују низак ниво конкурентности привреде јер нису завршиле процес приватизације и реструктурирања привреде и подизање технолошког нивоа производње.

У односу на *другу хипотезу*, од истраживања се очекује да покаже:

1. као прво, да укључивање земаља Западног Балкана у процесе глобализације путем прилива СДИ није значајно утицао на раст конкурентности тих земаља због секторске структуре СДИ;
2. као друго, да укључивање земаља Западног Балкана у процес глобализације путем прилива СДИ није значајно утицао на раст конкурентности тих земаља јер СДИ нису биле извозно оријентисане.

Кандидат Марко Савићевић ће приликом доказивања истраживачких хипотеза користити бројне методе, али и релевантне иностране и домаће изворе података, као и релевантну инострану и домаћу литературу. Може се закључити да је у питању једно систематично и заокружено истраживање од кога се очекује да ће доказати постављене хипотезе и да ће добијени резултати и закључци користити за даља истраживања у овој научној области.

5. Образложење теме за израду докторске дисертације омогућава закључак да је у питању оригинална идеја или оригиналан начин анализирања проблема

Кандидат у својој пријави наводи да ће очекивани резултати докторске дисертације имати научни и практични допринос. Значају наведене тврдње додатно доприносе статистичке и економетријске методе које кандидат наводи да ће користити. Кандидат је врло систематично и одговорно приступио конципирању предмета и циљева дисертације и на методолошки исправан начин образлаже значај и научну фундираност предложене теме докторске дисертације.

Комисија је увидом у пријаву кандидата Марка Савићевића, посебно делова који се односе на предмет и циљ истраживања, стекла уверење да ће ова дисертација поставити теоријско-методолошки оквир за даља истраживања у области макроекономије, посебно конкурентности националних економија. Теоријске основе које ће бити изложене у докторској дисертацији, као и истраживање које ће бити спроведено, треба да укажу на улогу и значај транзиционих реформи у земљама Западног Балкана и њихов утицаја на конкурентску позицију земаља. Поред тога, биће размотрени начини на које је глобализација, кроз либерализацију и дерегулацију економских токова, утицала на конкурентност анализираних земаља.

Посебан допринос теоријског дела дисертације огледа се у проширивању сазнања о свим битним аспектима транзиције који обухватају приватизацију предузећа, институционалну реформу, промену привредне структуре, индустријализацију, либерализацију трговине и цена. Сви ови сегменти треба да створе повољан привредни амбијент за промоцију тржишне логике пословања која је претпоставка привредног раста и раста конкурентности нације. Истраживање треба да укаже на то да су земље које су

успешно окончале транзицију данас далеко развијеније и конкурентније у односу на земље које су још увек у транзицији. Посебан допринос дисертације биће у сагледавању ефеката глобализације на конкурентност кроз призму прилива извозно оријентисаних СДИ. Добијени резултати ће указати на неопходност да земље ЗБ ефикасније искористе процес глобализације како би развиле конкурентске предности. Дисертација ће настојати да постави теоријско – методолошки основ за даља истраживања у области мерења конкурентности националних економија и фактора који утичу на њу.

Очекује се да анализа и резултати до којих ће се доћи у дисертацији омогуће формулисање одређених препорука везаних за ефикасније укључивање земаља Западног Балкана у процесе глобализације, као и за окончање транзиције како би се повећала конкурентност националних економија. Другим речима, политика привлачења СДИ треба да буде конципирана на такав начин да страни капитал подржи структурне реформе кроз веће учешће високотехнолошких и извозно оријентисаних индустријских грана. Доследно спровођење политике привлачења СДИ у индустријске гране у којима се може остварити конкурентска предност, омогућило би државама Западног Балкана да максимизирају позитивне ефекте и минимизирају негативне ефекте глобализације и транзиције.

Полазећи од наведене иновативности коју дисертација треба да пружи, очекује се да ће емпиријски резултати бити објављени у водећим часописима националног и међународног значаја, као и да ће пружити потребну теоријску и емпиријску потпору формулисању стратегије унапређења конкурентности, како би се на одговарајући начин минимизирали негативни, а максимизирали позитивни ефекти транзиције и глобализације.

6. Усклађеност дефиниције предмета истраживања, основних појмова, предложених хипотеза, извора података, метода анализе са критеријумима науке, уз поштовање научних принципа у изради коначне верзије докторске дисертације

Приликом образлагања теме докторске дисертације, кандидат Марко Савићевић на јасан, систематичан и недвосмислен начин дефинише предмет и циљеве истраживања. Придржавајући се основних научних ставова у својој пријави, кандидат успоставља правилну научно-методолошку везу у складу са теоријским и емпиријским појмовима из домена научне области докторске дисертације. Актуелни, прецизно формулисани и реални циљеви истраживања омогућили су постављање релевантних истраживачких хипотеза, које су у складу са основним предметом истраживања докторске дисертације. Кандидат наводи да ће у докторској дисертацији бити коришћени различити методи, модели и технике научно-истраживачког рада за проверу и доказивање научних хипотеза.

Како би се дошло до релевантних закључака, током рада на докторској дисертацији биће коришћене *квалитативне* и *квантитативне* методе које су значајне за ову област истраживања. *Квалитативне методе* истраживања биће употребљене како би се на прецизан и недвосмислен начин определио појмовно-категоријални апарат, односно како би се појмовно одредили основни елементи дефинисаног проблемског подручја. Неки од тих појмовних категорија су: конкурентност, транзиција, глобализација, либерализација, СДИ и сл. С друге стране, *квантитативне методе* биће употребљене како би се спровела емпиријска анализа и тиме употпунио теоријски приступ проблему. Пре почетка

истраживања, неопходно је утврдити који се индикатори (индекси) могу користити за мерење успешности транзиције. Такође, неопходно је сагледати који су показатељи најбољи за мерење степена глобализације светске економије, као и нивоа укључености националних економија у ове токове. На крају треба издвојити индикаторе који најбоље мере ниво конкурентности националних економија. На основу прикупљених и систематизованих података анализираних варијабли, примениће се истраживачке методе и технике, карактеристичне за анализирано проблемско подручје. *Индукција и дедуција*, као посебни научни методи истраживања, прожимаће цео рад. Применом индуктивног начина закључивања, биће објашњени основни аспекти транзиције и глобализације, као и њихов утицај на достигнути ниво конкурентности земаља Западног Балкана. Метод дедуције омогућава извођење закључака о ефектима које су проузроковале транзиција и глобализација на конкурентност земаља Западног Балкана. *Метод дескрипције* биће употребљен ради описивања и образлагања чињеница, односно ближег појашњења основних карактеристика разматраног проблемског подручја. Сходно томе, постављени теоријски оквир чиниће базу за емпиријско потврђивање односа и веза између анализираних варијабли и тестирање формулисаних хипотеза.

Метод компаративне анализе је важан за истраживање у смислу поређења остварених резултата између земаља Западног Балкана, као и поређења ове групе земаља са земљама Централне и Источне Европе. Такође, уз помоћ ове анализе могуће је утврдити да ли постоји разлика у ефектима транзиције и глобализације на конкурентност посматраних привреда.

У оквиру емпиријске анализе, сагледаваће се ефекти глобализације на конкурентност тако што ће се посматрати однос између токова СДИ и њиховог утицаја на кретање извоза. Такође, утицај глобализације на конкурентност испитаће се преко КОФ индекса глобализације и Глобалног индекса конкурентности. С друге стране, утицај транзиције на конкурентност привреда Западног Балкана биће сагледан и испитан кроз однос учешћа СДИ у БДП-у и БДП-а, преко односа индекса индустријских перформанси и БДП-а по глави становника и преко односа транзиционих индикатора и БДП-а по глави становника. Стога ће бити неопходно коришћење статистичких метода, односно биће спроведена *корелациона анализа и панел регресиона анализа*. *Панел регресиона анализа* укључује и временску и просторну компоненту анализе података. Како би се истраживање поједноставило и како би подаци који су исказани у различитим мерним системима били упоредиви, неопходно је извршити њихову трансформацију и тако добијене вредности укључити у панел регресиону анализу.

У процесу истраживања биће коришћени подаци добијени из секундарних извора података (публикације и базе података водећих међународних институција – Светска Банка, Европска банка за обнову и развој, Међународни монетарни фонд, Eurostat, UNCTAD). Прикупљени подаци биће обрађени помоћу статистичког софтвера STATA и економетријског софтвера Eviews.

Сагласно досадашњем научном истраживању и коришћењу релевантних извора литературе, од кандидата се очекује да у својој докторској дисертацији, уз поштовање научних принципа, предложи формулисање одређених препорука везаних за ефикасније укључивање земаља Западног Балкана у процесе глобализације, као и за окончање транзиције како би се повећала конкурентност националних економија. Сагласно томе, политика привлачења СДИ треба да буде конципирана на такав начин да страни капитал подржи

структурне реформе кроз веће улагање у високотехнолошке и извозно оријентисане индустријске гране. Како би ово било могуће, потребно је спровођење политике привлачења СДИ у индустријске гране у којима се може остварити конкурентска предност. На тај начин, државе Западног Балкана би могле да максимизирају позитивне и минимизирају негативне ефекте глобализације и транзиције.

7. Компетентност ментора

Комисија предлаже да ментор кандидату Марку Савићевићу при изради докторске дисертације под насловом „Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана“ буде др Љиљана Максимовић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој.

Проф. др Љиљана Максимовић запослена је на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу од 1985. године. Године 1998. бирана је у звање доцента за ужу научну област Општа економија и привредни развој, 2004. у звање ванредног професора, док је од 2013. године редовни професор на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу.

Професорка Љиљана Максимовић предаје наставни предмет Микроэкономија на основним академским студијама, наставни предмет Глобализација и транзиција на мастер академским студијама и наставни предмет Анализа конкурентности на докторским академским студијама.

Проф. др Љиљана Максимовић остварује запажене резултате у раду са студентима, што потврђују анкете студената, у којима је оцењивана врло добром и одличном оценом. Током своје каријере била је ментор и члан комисија за одбрану великог броја дипломских, завршних, магистарских и мастер радова, као и ментор и члан комисија за одбрану докторских дисертација, како на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, тако и на Економском факултету у Нишу и у Источном Сарајеву.

Била је уредник часописа Економски хоризонти, члан програмског одбора бројних научних скупова, редактор више зборника радова. Објавила је око 100 научних радова (чланци, монографија, уџбеник).

Основне области научног интересовања су јој микроекономска теорија, транзиција, приватизација, глобализација, конкурентност, олигополи, картели и заштита конкуренције.

Током каријере боравила је на више универзитета у иностранству (Економски универзитет у Братислави, Економска академија у Кракову, Универзитет за информационе технологије и менаџмент у Жешоу, Економски факултет, Удине),

Из библиографије предложеног ментора издвајамо следеће радове публиковане у последњих десет година, релевантне са аспекта уже научне области предложене докторске дисертације а којима се доказује испуњеност услова за ментора предвиђених Стандардом 9 Правилника о стандардима и поступку за акредитацију студијских програма на високошколским установама, у оном делу који се односи на докторске студије (*Сл. Гласник РС, бр 13/2019*) и чланом 9 Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертацији, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу:

ИРадови из са листе SSCI; ERIH; HEINONLINE; EconLit и M24:

1. **Maksimović, Lj.**, Radosavljević, G., Borisavljević, K. (2011). Concentration in the radio television program distribution market in the Republic of Serbia. *Industrija : časopis za ekonomiku industrije*, ISSN 0350-0373, Jul-Sep 2011, God. 39, br. 3, str. 31-43. **(M24) – 4 boda**
2. **Maksimović, Lj.**, Grbić, M., Mihajlović, V. (2012). Impact of Technological Innovations on the Competitiveness of Transition Countries. *Актуални проблеми економики*, ISSN 1993-6788, no. 7(133), str. 394-403. **(M23) – 4 boda**
3. **Maksimović, Lj.**, Radosavljević, G., Marjanović, G. (2012). Strategies of transnational corporations in the economy of the Republic of Serbia. *Актуални проблеми економики*, ISSN 1993-6788, no. 1(127), str. 395-406. **(M23) – 4 boda**
4. **Максимовић, Љ.**, Радосављевић, Г. (2012). Макроекономска теорија као основа политике за заштиту конкуренције. *Српска политичка мисао*, ISSN 0354-5989. [Штампано изд.], год. 19 (вол. 36), бр. 2, стр. 179-199. **(M24) – 4 boda**
5. Marjanović, G, **Maksimović, Lj.**, Stanišić, N. (2015). Hysteresis and the NAIRU: The Case of Countries in Transition. *Prague Economic Papers : quarterly journal of economic theory and policy*, ISSN 1210-0455, vol. 24, no. 5, str. 505-515. **(M23) – 4 boda**
6. Kostić, M., **Maksimović, Lj.**, Stojanović, B. (2016). The limitations of competition in the insurance markets of Slovenia, Croatia and Serbia. *Економска истраживања*, ISSN 1331-677X, vol. 29, no. 1, str. 395-418. **(M23) – 4 boda**

ИРадови из категорија (M11; M12; M13; M14; M31; M34 и M51):

7. **Maksimović, Lj.**, Kostić, M. (2012). Limitations in the application of concentration indicators - example of insurance market in Serbia, Croatia, Slovenia, Romania and Austria = Ograničenja u primeni pokazatelja koncentracije - primer tržišta osiguranja Srbije, Hrvatske, Slovenije, Rumunije i Austrije. *Економика предузећа : месечни часопис Друштва економиста Србије*, ISSN 0353-443X. [Штампано изд.], vol. 60, br. 3/4, str. 199-205. **(M51) – 3 boda**

ШОстали радови:

8. **Maksimović, Lj.**, Radosavljević, G., Marjanović, G. (2011). The global strategy of TNC in oligopolistic competition. U: ANTEVSKI, Miroslav (ur.). *Development Potentials of Foreign Direct Investment : International Experiences*. Belgrade: Institute of International Politics and Economics, str. 97-110. **(M33) – 1 bod**
9. **Maksimović, Lj.**, Radosavljević, G. (2014). Investment climate in terms of unfinished transition in Serbia economy : Possibilities and Perspectives for Foreign Direct Investments in the Republic of Serbia. U: PETROVIĆ, Pero (ur.). *International Thematic Proceedings Possibilities and Perspectives for Foreign Direct Investments in the Republic of Serbia, [13.-14. November, 2013]*. Belgrade: Institute of International Politics and Economics, str. 213-230. **(M33) – 1 bod**
10. **Maksimović, Lj.**, Radosavljević, G. (2015). The Impact of Foreign Direct Investmen on The Growth of Advanced Transition Countries. Y: BOROWIECKI, Ryszard (ur.), JAKI, Andrzej (ur.), LULA, Paweł (ur.). *Knowledge - economy - society : challenges of contemporary economies in the face of global market conditions*. Cracow: Foundation of the Cracow University of Economics, str. 55-66. **(M33) – 1 bod**
11. Marjanović, G., **Maksimović, Lj.**, Mihajlović, V. (2017). Strukturne neusklađenosti na tržištu rada u Republici Srbiji = Structural mismatches in the labour market in the Republic of Serbia. U: *Conference proceedings*. Belgrade [etc.]: Association of Economists and Managers of the Balkans [etc.], str. 284-293. **(M33) – 1 bod**

8. Научна област предложене докторске дисертације

Предложена докторска дисертација, под насловом „*Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана*“ припада научној области Економије, поље Друштвено-хуманистичке науке, ужа научна област *Опита економија и привредни развој*.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу увида у предложену Пријаву докторске дисертације и изнетих ставова у претходним тачкама Извештаја, Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и испуњености услова кандидата Марка Савићевића и ментора др Љиљане Максимовић за израду докторске дисертације закључује следеће:

- Кандидат Марко Савићевић испуњава све формалне и суштинске услове предвиђене Законом о високом образовању, Правилником о пријави, изради и одбрани докторске дисертације Универзитета у Крагујевцу и Статута Економског факултета Универзитета у Крагујевцу за израду докторске дисертације;
- Тема коју је кандидат Марко Савићевић предложио за докторску дисертацију припада научној области за коју је Економски факултет Универзитета у Крагујевцу матичан и представља научно релевантну област истраживања;
- На основу увида у дефинисан предмет и циљеве истраживања, постављене истраживачке хипотезе, стање у подручју истраживања, предложени садржај, методологију, очекиване резултате и научни и практични допринос дисертације, закључујемо да је тема коју је кандидат предложио актуелна и још увек недовољно истражена;
- Предложени ментор, др Љиљана Максимовић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, у складу са Стандардом 9 Правилника о стандардима и поступку за акредитацију студијских програмана у високошколским установама, у оном делу који се односи на докторске студије(Сл. Гласник РС, бр 13/2019), испуњава услове да буде ментор на докторској дисертацији кандидата Марка Савићевића.

На основу анализе приложеног материјала и изнетих закључака, Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и испуњености услова кандидата и ментора за израду докторске дисертације, упућује Наставно-научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу

ПРЕДЛОГ

Да донесе одлуку којом се кандидату Марку Савићевићу одобрава израда докторске дисертације под насловом „Валоризација ефеката транзиције и глобализације на конкурентност привреда Западног Балкана“.

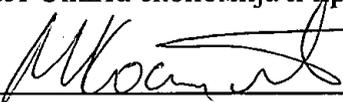
Комисија за ментора предлаже др Љиљану Максимовић, редовног професора Економског факултета Универзитета у Крагујевцу.

У Крагујевцу и Нишу,

јул 2020. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

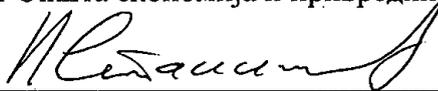
1. Др Милан Костић, ванредни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

2. Др Снежана Радукић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Микроекономија

3. Др Ненад Станишић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО.	13 JUL 2020		
Срг. јед.	Б. 10 ±	Прилог	Код документа
- 1090/XIII-3/1 -			